

Õiguskantsler

Margus Tsahkna
minister
Kaitseministeerium
info@kmin.ee

Teie nr

Meie 15.05.2017 nr 6-2/161341/1702072

Kaitseväelaste tervisenõuded

Austatud härra minister

Sclerosis multiplex'i kaasaegne täpsem diagnostika ning uued ravivõimalused on loonud olukorra, mil mõnedel selle diagnoosiga inimestel on võimalik täita takistusteta töö- ja teenistusülesandeid haiguse avastamise järel veel mitmeid aastaid. Seetõttu võib Vabariigi Valitsuse 21.03.2013 määruse nr 45 „Kaitseväeteenistuskohustuslasele ja tegevväelasele teenistusülesande täitmiseks ettenähtud tervisenõuded“ (kaitsevälase tervisenõuete määrus) lisa 2 sätestatud absoluutne nõue kaitsevälane selle diagnoosi saamisel teenistusest vabastada olla liiga jäik. Palun analüüsida määruse lisa 2 sätteid ja muuta neid vajadusel nii, et diagnoosiga *sclerosis multiplex* (G35) tegevväelaste teenistuses jätkamise otsus arvestaks selle haigusseisundi tuvastamise ja ravi kaasaegseid võimalusi.

Õiguskantslerile esitas avalduse tegevväelane, kes tõstatas küsimuse kaitsevälase [tervisenõuete määruse](#) kooskõlast Eesi Vabariigi põhiseadusega.

Kaitsevälase [tervisenõuete määruse](#) lisa 2 järgi tuleb kesknärvisüsteemi demüelinisatsiooniga haiguste diagnoosiga (G35-G37) kaitsevälased tegevteenistusest vabastada. Õiguskantslerile teadaolevalt vabastatakse *sclerosis multiplex*'i diagnoosiga tegevväelane teenistusest, andmata sisulist hinnangut, kas ta on tegelikult võimeline teenistusülesandeid täitma või mitte. Näiteks 21.03.2016 vaideotsuses nr 7 leidis Kaitseministeeriumi arstlik vaidekomisjon, et diagnoosi G35 puhul puudub sisuliselt vajadus hinnata, kas kaitsevälane on tegelikult võimeline teenistusülesandeid täitma või mitte. Selle diagnoosi saamine välistab kaitsevälase tervisenõuete määruse lisa 2 järgi tegevteenistuses olemise igal juhul.

Kaitseväe peastaabi personaliosakonna hinnangul on põhjendatud, et kõik G35 diagnoosiga kaitsevälased vabastatakse teenistusest. Teenistusülesannete täitmine eeldab pingelises olukorras (mh õppused) kriitilise tähtsusega otsuste vastuvõtmist. Lisaks tuleb teenistusülesannete täitmisel käsitseda tulirelva ning G35 diagnoosiga kaitsevälaste puhul on põhjendatud kahtlus, kas nad sellega nõuetekohaselt toime tulevad. Kaitseväe hinnangul on tegevväelaste väljaõpe võrreldes varasemaga oluliselt intensiivistunud ning intensiivistub edaspidi veelgi. Seega peab saama olla kindel, et kõik kaitsevälased on võimelised piiranguteta teenistusülesandeid täitma. Kaitseväe seisukohalt on oluline tagada ka see, et inimese tervis teenistusülesannete täitmise tõttu ei halveneks.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Erialaasjatundjate [hinnangul](#) ei pruugi *sclerosis multiplex*'i diagnoosimine tähendada enam seda, et selle diagnoosi saanud inimene on igal juhul võimetu teenistusülesandeid täitma. Lääne-Tallinna Keskhaigla Sclerosis Multiplex keskusest saadud teabe kohaselt on *sclerosis multiplex*'i kaasaja diagnostika ning ravi sedavõrd edasi arenenud, et selle diagnoosiga inimene võib sisuliselt tervena püsida ning olla võimeline töö- ja teenistusülesandeid takistuseta täitma kümneid aastaid. *Sclerosis multiplex*'i on võimalik juba väga varases staadiumis avastada ning ravimitega saab seda tihtipeale tõhusalt kontrolli all hoida. Keskuse hinnangul ei ole stressil või füüsilisel koormusel *sclerosis multiplex*'i arengule mingisugust toimet. Vaimne või füüsiline pingutus ei halvenda keskuse asjatundjate hinnangul G35 diagnoosiga inimeste tervist ning haiguse ägenemine väga kiiresti pole võimalik. Kui G35 diagnoosiga inimestel tekib haiguse ägenemine, siis see tekib päevadega.

Teenistusest vabastamine riivab tegevväelase Eesti Vabariigi põhiseaduse § 29 lõikest 1 tulenevat [õigust vabalt valida tegevusala, elukutset ja töökohta](#). Põhiseaduse järgi peavad põhiõiguste riived olema vormilt ja sisult põhiseadusega kooskõlas.

Sisuline kooskõla põhiseadusega nõuab, et teenistusest vabastamisel hinnataks inimese võimet teenistusülesandeid piiranguteta täita. Hindamata jätmine võib viia põhiseadusvastase olukorrani, mil teenistusest vabastatakse terviseseisundi tõttu tegevväelane, kelle terviseseisund tegelikult võimaldanuks teenistuses jätkata.

G35 diagnoosi puhul tegevväelase võimet teenistusülesandeid täita kaitsevälase tervisenõuete määruse kohaselt ei hinnata – inimene vabastatakse diagnoosi saamisel igal juhul. Seega vabastatakse inimene formaalsel alusel. Õiguslikku regulatsiooni, mille alusel võis inimese teenistusest vabastada formaalse nõude (vanus) tõttu hindamata inimese võimekust teenistusülesandeid täita, on [Riigikohus pidanud põhiseadusvastaseks](#).

Vaieldamatult on diagnoose, mille puhul on võimalik täie kindlusega väita, et teenistus Kaitseväes on igal juhul välistatud. Selliste diagnooside puhul on põhjendatud kaitsevälase teenistusest vabastamine, hindamata tema tegelikku võimet teenistusülesandeid täita. Sisuline hindamine oleks otstarbetu, kuna see saab igal korral viia üksnes ühele järeldusele – inimene ei ole võimeline teenistusülesandeid täitma ja tuleb teenistusest vabastada. G35 diagnoos ei pruugi enam olla terviseseisund, mille puhul oleks ainuvõimalik teenistus Kaitseväes meditsiinilistel põhjustel igal juhul välistada.

Siiski võib ka G35 diagnoosiga inimeste seas olla neid, kelle teenistus või teenistuse jätkamine kaitseväes kõne alla tulla ei saa. Seega ei ole parimaks lahenduseks ka pelk G35 diagnoosi eemaldamine määruse lisas 2 nende diagnooside seast, mis teenistuse kaitseväes absoluutselt välistavad. Ei piisa vaid ühe normi kaotamisest ning vaja võib olla luua alused G35 diagnoosi saanud inimeste teenistuskõlblikkuse hindamiseks. Parima valiku erinevate võimaluste seast saab teha ja täpsema lahenduse (nt anda igakordne kaalumisoigus, täpsustada juhtumid, mil teenistus G35 diagnoosiga on välistatud vms) välja töötada mitte õiguskantsler vaid just määruse andja koostöös Kaitseväe ja vastava terviseseisundi asjatundjatega.

Palun analüüsida kaitsevälase tervisenõuete määruse lisa 2 sätteid koostöös Kaitseväe ja *sclerosis multiplex*'i asjatundjatest meedikutega ning muuta neid vajadusel nii, et selle diagnoosiga tegevvälaste teenistuses jätkamise otsus arvestaks selle haigusseisundi kaasaegseid diagnoosimise ja ravi võimalusi. Samuti palun informeerida õiguskantslerit, mida on kavas seoses käesoleva märgukirjaga ette võtta.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise